

NA IZMAKU IZVANREDNOG HRVATSKOG JUBILEJA.

Dr. Janko Oberški.

1. Završetak hrvatske 1300- jubilarne godine.

Na blagdan sv. Petra i Pavla o. g. završila se tiho i gotovo nezapaženo sveta godina slavnog 1300-godišnjeg jubileja pokrštenja Hrvata, na koji je hrvatski katolički episkopat nastojao skrenuti pažnju svega hrvatskog katoličkog naroda,¹ i prigodom kojeg je sam najviši poglavar katoličke Crkve, Sv. Otac Papa Pijo XII. otvorio hrvatskom narodu posebnim načinom svoje očinsko srce i svetu riznicu duhovnih dobara za postizavanje izvanrednih milosti dopuštenjem velikog jubilarnog oprosta, koga je ovom prigodom mogao zadobiti svaki hrvatski katolički vjernik.²

Zacijelo, kad ovaj jubilej ne bi padao u tako teška i kritična vremena, kad je čitav svijet zaokupljen gigantskom ratnom borbom za potpunu promjenu međunarodnog poretka ne samo na evropskom kontinentu, nego i na čitavom svijetu, a osim toga, kad bi se sam hrvatski narod u vrijeme početka proslave ovog jubileja bio nalazio u potpuno sređenim prilikama svoga narodnog života, nema sumnje, da bi taj jubilej imao i veličanstven izvanjski odjek u velebnom narodnom slavlju svuda, gdje god imade katoličkih Hrvata, t. j. ne samo u njihovoj užoj domovini Hrvatskoj, nego i u hrvatskim kolonijama u različitim drugim državama i kontinentima svijeta. Kao najljepša kruna toga slavlja trebao je biti hrvatski katolički euharistijski kongres u Zagrebu i hrvatsko jubilarno hodočašće u Rim.

¹ Dr. Alojzije Stepinac, nadbiskup zagrebački, Okružnica o jubileju, od 29. svibnja 1940. (Katolički List XCI (1940) 22, 27—259).

² Papinski breve o izvanrednoj jubilejskoj godini. Papa Pijo XII. na trajan spomen. Od 12. svibnja 1940. (Katolički List XCI (1940) 22, 257—259). Ispor. i članak: Izvanredni dar, od Dra N. K. ibid. str. 259—261.

Međutim, nagli razvitak presudnih povijesnih događaja u životu hrvatskoga naroda, u kojima je nastupio čas najodlučnije borbe, da izvojuje svoju narodnu slobodu i samostalnost, borbe koja je značila sačuvati uopće životni opstanak hrvatskog naroda, nije čudo, da se proslavi ovog jubileja nije mogla posvetiti ona pažnja, koja mu je prvotno bila namijenjena, nego je svečana vanjska proslava tog jubileja odgođena na mirnija vremena, kada će se stižati strašan ratni vihor, koji još sveudilj potresa, bilo posredno, bilo neposredno, čitavim svijetom.

Ipak i u tim teškim prilikama držimo, da ne će biti na odmet barem ukratko sjetiti se idejne veličine i zamašitosti ovog jubileja u povijesti hrvatskog naroda.

2. Važnost događaja pokrštenja Hrvata.

Nije potrebno opširno govoriti o tom, što znači za jedan narod primanje kršćanstva i pristup u krilo Crkve Kristove s obzirom na svrhunaravne blagodati duhovnog života toga naroda i svakog pojedinog njegovog člana, jer narod po svetom krštenju i primanju u krilo katoličke Crkve postaje vidljivim i organičkim dijelom onoga veličanstvenog i svetog kraljevstva, po kom čovječanstvo dobiva svoj udio u mističkoj bogočovječjoj vezi otajstvenog Tijela Kristova. Svakako, vrijeme povijesne činjenice poziva kojeg naroda, pa tako i hrvatskoga, u krilo katoličke Crkve, jest posebni dar milosti Božje, koju Bog daje prema svom nedokučljivom promislu bez adekvatnih, a možda i nikakvih unaprijed stečenih zasluga dotičnog naroda. Kao što se u Starom Zavjetu moglo reći za izraelski narod: »Blago narodu, koga je Bog odabrao za svoju baštinu!« (Ps. 32, 12) — tako se to još u potpunijoj mjeri može reći za svaki narod u Novom Zavjetu, kada po primanju svetog krštenja i stupanjem u Crkvu Kristovu postaje odabranim narodom Božjim.

Nema sumnje ni o tom, da Bog u svojoj providnosti, pored općenite koristi spasavanja neumrlih duša, ima kod pojedinih naroda također i naročitu svrhu namjenjujući odnosnim narodima i posebne zadatke u povijesti čovječanstva uopće, kao što i u povijesti kršćanstva i u promicanju kraljevstva Božjega na zemlji. Ako iz biblijske povijesti uočimo, kako je Bog već u Starom Zavjetu očito pokazao, da se sudbina pojedinih naroda

upravlja po nedokučljivim planovima Božjeg promisla, u kom su i neznabožački narodi, makar i nesvjesno, bili oruđem Božje providnosti, bilo u kažnjavanju opačina izraelskog, bilo drugih naroda, onda je sigurno, da je i u Novozavjetnoj ekonomiji spasenja u povijesti čovječanstva pojedinim narodima od Boga namijenjena posebna svrha ili zadaća, koju treba da ispune i izvrše, bilo u općoj povijesti čovječanstva, bilo u političkom, kulturnom, socijalnom i privrednom životu, bilo napokon u promicanju vjerskog i čudorednog života u kraljevstvu Crkve Kristove. Često puta je vrlo teško filozofsko-povijesnom analizom eruirati providencijalnu ulogu i svrhu pojedinih naroda gledom na njihov specifički utjecaj na život i povijest drugih naroda i čovječanstva uopće, a često puta može se upravo zorno gledati i na osnovu stvarnih činjenica tako reći rukama opipati, kako je koji narod vršio svoj specifički zadatak, koji mu je odredila Božja providnost. Ovo potonje možemo očitito razabrati iz povijesti hrvatskog naroda. Tu je dovoljno da analiziramo samo nekoliko značajnih činjenica.

3. Neke povijesne refleksije.

Seoba Hrvata u današnju postojbinu pada kratko vrijeme poslije propasti zapadnog rimskog carstva, na čijim se razvalinama nakon seobe naroda osnivaju nova carstva i kraljevstva. Za Hrvate je značajno, da odabiru za svoju postojbinu teritorij na međi između istočnog rimskog carstva i novih država na zapadu, koje se okupljaju oko Rima kao svog duhovnog i kulturnog središta zapadne Evrope. Hrvati dakle dolaze među dva tako reći potpuno oprečna svijeta, od kojih onaj što gravitira prema bizantskom carstvu, imade sasvim različiti vjerski, politički i kulturni mentalitet, nego li zapadni dio Evrope, komu je Rim postao duhovnim središtem. Opreka između ta dva svijeta sve se više povećava presudnim povijesnim događajima, koji zarezuju duboke tragove u vjerski, politički i kulturni život, kao što je naročito istočni crkveni raskol i s time u vezi opadanje vjerskog života; zatim najezda Turaka i konačno posvemašnje podjarmljivanje bližeg istoka i balkanskih naroda turskom gospodstvu, a s tim ujedno i opća stagnacija kulturnog i ekonomskog života s impregnacijom elemenata prednje azijske kulture i narodnih običaja. U takvoj situaciji Hrvati

se odmah od početka bez ikakva kolebanja odlučno orijentiraju prema Rimu kao središtu kršćanstva i žarištu zapadne kulture. Oni postaju neporušivi bedem, od kojeg se odbijaju udarci valova istočnog crkvenog raskola; oni postaju predziđem kršćanstva protiv osmanlijske najezde, koja je već bila zaprijetila i samom carskom Beču, ali nije mogla pregaziti, makar brojem neznatnih i na »reliquiae reliquiarum« skučenih, ali žilavih Hrvata. Njihovu nepokolebljivu odanost katolicizmu ne može potresti ni val protestantizma, pa niti kasnije zablude racionalizma i liberalizma. Iz tih razdoblja hrvatski narod prinosi na oltar domovine i katolicizma nebrojene žrtve, okupane u mučeničkoj krvi, kojih su većinom imena pred ljudima ostala nepoznata, ali sigurno proslavljena u vječnoj spomenknjizi Sveznajućega, izuzevši imena naših mučenika Blaženika, Nikole Tavilića i Marka Križevčanina, koja su i u ljudskoj povijesti ostala neizbrisivo ubilježena. Nakon milenijske i više stotina godina borbe hrvatski je narod sve do danas poput nepokolebljive hridine ustrajao, a da ga nisu uspjeli oboriti i izbrisati s lica zemlje ni najmoćniji i najpogubniji neprijatelji. Njegova slavna povijest, ispunjena herojskim borbama, da ostane vjeran katolicizmu, neslomljiv u svom poštenju i značajnosti, poštujući tuđe, a braneći svoje i bijući bez prestanka boj za svoju narodnu slobodu, sjajan je dokaz, koliku vrijednost i snagu daju jednom narodu, makar on bio brojem i veoma malen, visoke etničke i etičke vrline, kojima se on kroz dugi niz vjekova i više nego jedno tisućljeće postojano afirmirao.

4. Poslije Golgote uskrsnuće!

Letimičnim pogledom u povijest hrvatskoga naroda zapažamo značajnu pojavu, da se u njegovom životu markantno očituje praktično proživljavanje kršćanskog mističkog aksioma: »Po Golgoti k uskrsnuću!« U tom aksiomu krije se sva dubina mističke filozofije kršćanstva, najsavršenije realizirane u svom najidealnijem uzoru individualne patnje i proslave Bogo-čovjeka i Spasitelja Isusa Krista, a kolektivno patnje i triumfa Crkve kao mističkog tijela Kristova. Intenzitet analogne realizacije ovog aksioma, kako u pojedinim osobnim individuima, tako i u etničkim skupinama, može u neku ruku biti mjerilom intenziteta kršćanskog življenja, a dosljedno i preodabranja,

bilo individualnih kršćanskih duša, bilo etničkih skupina. U vatri patnja iskušava se i pročišćuje kao zlato u vatri, i konačno učvršćuje se kršćanski značaj pojedinaca i kolektivni značaj kršćanskih naroda, da vjerno ustraje u uzvišenoj službi Bogu i postane dostojniji tim veće slave.

Ako u povijesti hrvatskog naroda uočimo njegove mnogobrojne i teške kušnje, kroz koje je prošao zasvjedočavajući postojano, da ostaje vjeran i nepokolebljiv visokom povijesnom pozivu Božje providnosti, ne prezajući pred najtežim samoprijezorima i patnjama, u kojima je kroz vjekove krvarilo hrvatsko narodno tijelo, prinoseći milijunske žrtve najboljih svojih sinova za pobjedu istine, pravde, poštenja i narodne slobode, doista punim pravom smijemo reći, da je i hrvatski narod prošao putem svoje krvave Golgote i konačno upravo u godini svoga velikog 1300-godišnjeg jubileja primanja kršćanstva doživio, da mu je providnost Božja u svojoj neizmjerljivoj dobroti udijelila u punoj mjeri utjehu narodnog uskrsnuća, kao neprocjenjivo uzdarje na spomen i proslavu velikog njegovog kršćanskog jubileja. Taj dar Božje providnosti daleko je nadmašio očekivanja mnogih, koji su već možda postajali malodušni, bojažljivi, nestrpljivi zbog dugog trajanja milenijskih kušnja, te napokon okrunio čvrstu vjeru i ufanje neustrašivih boraca neopisivom radošću i lovorvijencem konačne pobjede pravedne borbe i stremljenja, osobito onih, koji su stajali na čelu i u najprvim redovima te borbe.

Nema sumnje, da je povijesni događaj uskrsnuća Nezavisne Države Hrvatske od presudne važnosti također za procvat vjerskog i moralnog života hrvatskog naroda, tradicionalno vjerna nepokolebljivoj pećini Petrovoj. Sunce toga uskrsnuća raspršit će ostatke tmina pogubnih magluština različitih bolesnih ideologija: masonstva, marksizma, materijalizma i drugih zabluda, kojima su neprijatelji hrvatskog naroda htjeli okužiti i otrovati njegovu narodnu dušu i njegov tjelesni organizam. Utješna je činjenica, koju već nakon kratkog vremena sudbonosnih povijesnih promjena može zapaziti svaki objektivno istiniti posmatrač najnovijeg javnog života hrvatskog naroda, da je u žilama toga naroda zastrujio sasvim novi život, pun bujnoga ključanja preporođene narodne krvi. Osobito je kod svega toga značajna pojava polaganje najveće važnosti na

izgradnju duboke opće etičke i pozitivno vjerske i moralne svijesti, koja zahvaća u najdublje obveze poštenja i teške odgovornosti savjesti pred vječnim sveznajućim i najpravednijim Suceom. Time je, makar i neizravno, snažno afirmiran momenat važnosti oživljenja vjerskog osvjedochenja i praktičkog vjerskog života. Taj je momenat već u mnogo navrata također snažno i pozitivno naglašen od onih odabranih sinova hrvatskoga naroda, kojima je Bog u svom nedokučivom promislu povjerio kormilo narodnog života nanovo uskrsnule Nezavisne Države Hrvatske.

Zahvaljujući dakle iz dubine duše svemogućemu Gospodaru svemira i premudrom Upravljaču sudbine narodâ, hrvatski narod na završetku svog velikog vjerskog jubileja 1300-godišnjice primanja kršćanstva upravlja Svevišnjemu žarku molbu svojih vjernih katoličkih sinova i kćeri, da Onaj, koji je predobrostivi djelitelj sviju nebeskih i zemaljskih, duhovnih i tjelesnih dobara, izlije na sav hrvatski narod preobilje svoga blagoslova i svih onih milosti, koje su mu potrebne, da i unapredak prema nakani Božje providnosti vrši svoju povijesnu zadaću u životu ostalih naroda svijeta i kao ud katoličke Crkve u promicanju kraljevstva Božjega među drugim narodima, kojoj je ideji kroz vjekove svog opstanka vjerno služio.